

DOI <https://doi.org/10.37406/2521-6449/2026-1-10>
УДК 378.147:81'25

Голі-Оглу Т. В.

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри перекладу

Державний вищий навчальний заклад "Приазовський державний технічний університет"
Дніпро, Україна

E-mail: goli-oglu_t_v@pstu.edu

ORCID: 0000-0002-7474-2563

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПЕРЕКЛАДУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ РІШЕННЯ

Анотація

Статтю присвячено комплексному аналізу методики викладання перекладу в умовах дистанційного та змішаного навчання в контексті цифровізації сучасної вищої освіти та трансформації професійної діяльності перекладача. Актуальність дослідження зумовлена зростаючими вимогами ринку перекладацьких послуг до рівня сформованості професійної, інформаційної та цифрової компетентностей майбутніх фахівців, а також необхідністю переорієнтації традиційних дидактичних підходів до навчання перекладу. Доведено, що ключовими викликами є необхідність адаптації традиційної системи вправ до цифрового середовища, переосмислення ролі викладача як фасилітатора і модератора навчальної діяльності.

Узагальнено зарубіжний і вітчизняний науковий досвід вирішення проблем дистанційного та змішаного навчання, окреслено їхні дидактичні можливості й обмеження у підготовці перекладачів. Особливу увагу приділено ролі інформаційної компетентності як базової умови ефективної організації навчального процесу в цифровому освітньому середовищі. Обґрунтовано доцільність адаптації традиційної системи перекладацьких вправ до умов онлайн-навчання шляхом методично важкої трансформації репродуктивних, аналітичних і продуктивних завдань, а також інтеграції проектно-орієнтованих форм роботи, портфоліо перекладача та вправ із постредагування машинного перекладу.

Проаналізовано специфіку навчання письмового й усного перекладу в синхронному та асинхронному режимах і визначено педагогічні умови підвищення його ефективності. Окремо розглянуто проблему академічної доброчесності в дистанційному та змішаному навчанні перекладу й запропоновано підходи до її забезпечення через переорієнтацію оцінювання з результату на процес перекладацької діяльності. Результати студійовання проблеми засвідчили, що дистанційний і змішаний формати за умов належного методичного забезпечення сприяють формуванню професійної автономності, критичного мислення та відповідальності майбутніх перекладачів.

Ключові слова: методика викладання перекладу, дистанційне навчання, змішане навчання, перекладацька компетентність, інформаційна компетентність, цифрове освітнє середовище, академічна доброчесність.

Вступ. У межах сучасної педагогічної наукової парадигми останнім часом зростає увага до проблеми докорінної переорієнтації методики викладання перекладу, що зумовлена трансформаціями сучасної вищої освіти, спровокованими необхідністю цифровізації навчального процесу, впровадженням дистанційного та змішаного формату навчання, а також змінами у професійній діяльності перекладача. Сучасний ринок перекладацьких послуг вимагає від фахівців не лише високого рівня сформованості мовної і перекладацької компетентностей, а й уміння ефективно застосовувати цифрові інструменти, системи автоматизованого та машинного перекладу і спроможності виконувати свою роботу у віддаленому форматі.

У зазначених умовах традиційна методика перекладу не завжди здатна забезпечити належний рівень сформованості професійних компетентностей, зокрема автономності, відповідальності за результат та критичного мислення майбутніх перекладачів. Водночас дистанційний формат навчання створює нові дидактичні можливості для моделювання умов професійної діяльності перекладача, організації проектної роботи та індивідуалізації навчання. Такі нові можливості потребують наукового осмислення та методичного обґрунтування.

Теоретичні основи дистанційного і змішаного навчання були сформовані зарубіжними науковцями, зокрема Доном Ренді Гаррісоном (D. R. Garrison) [17], який розробив і впровадив у Канаді Community of Inquiry Framework – базову концепцію для аналізу ефективної взаємодії в онлайн-середовищі або змішаному форматі навчання і разом з Террі Андерсоном (T. Anderson) [16] розвивав модель взаємодії «студент – викладач – навчальний контент» у контексті цифровізованого навчання онлайн; Чарльзом Р. Гремом (Charles R. Graham) і Лізою Р. Галверсон (Lisa R. Halverson) [18], що аналізують концептуальні моделі й підходи змішаного навчання (blended learning) у навчальних закладах різного рівня акредитації; Алехандро Армелліні (A. Armellini) [15], який запропонував модель активного змішаного навчання та дизайну дистанційних курсів, та ін.

У вітчизняному науковому просторі також помітно зросла увага до проблем дистанційного та змішаного навчання, зокрема зазначені формати навчання та питання їх ефективного впровадження в освітній процес студіюються в наукових працях В. Ю. Бикова і Б. І. Шуневича, де закладається методологічна основа дистанційного формату навчання [2; 3; 13]; О. М. Спіріна, який аналізує особливості реалізації дистанційної і змішаної форм навчання у цифровому середовищі, критерії і показники якості інформаційно-комунікаційних технологій навчання [11; 13]; Ю. І. Мальваного [9] та Г. Кузан [8], що розглядають дидактичні засади дистанційного навчання та загальні проблеми діджиталізації освіти; Т. Ярошенко [14], Н. Власенко та В. Помогайбо [4], які досліджують тенденції розвитку та загальні проблеми такого формату навчання у вищій освіті, та ін. Змішана модель навчання детально розглядається у роботі О. Галушко та К. Батмангліча [5].

Попри зростання кількості досліджень із питань дистанційного та змішаного навчання і використання цифрових технологій, питання методики викладання перекладу в умовах зазначених форматів навчання залишається недостатньо систематизованим у вітчизняній науці. Це зумовлює необхідність комплексного аналізу викликів і педагогічних рішень, спрямованих на підвищення ефективності професійної підготовки перекладачів в умовах політичної і соціальної невизначеності.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та методичне осмислення особливостей викладання перекладу у форматах дистанційного та змішаного навчання, а також визначення ефективних педагогічних рішень для формування перекладацької компетентності у майбутніх перекладачів.

Виклад основного матеріалу. Проблемні моменти щодо викладання перекладу в умовах дистанційного та змішаного навчання зумовлюються суперечностями між зростаючими вимогами до професійної підготовки перекладачів у цифровому середовищі та недостатньою розробленістю методичних підходів до викладання перекладу в дистанційному та змішаному форматах. З одного боку, сучасні освітні платформи, CAT-інструменти, корпусні технології та системи машинного перекладу відкривають нові можливості для організації навчального процесу та збільшення його ефективності, з іншого – відсутність чітко структурованих методичних моделей і критеріїв оцінювання здійсненого перекладу ускладнює формування перекладацької (професійної) компетентності здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньо-професійними програмами перекладознавчого спрямування.

У сучасній дидактиці дистанційне навчання розглядається як форма організації освітнього процесу, відповідно до вимог якої навчальна взаємодія між викладачем та здобувачами освіти здійснюється опосередковано із залученням цифрових і телекомунікаційних технологій в умовах просторової, а іноді й часової роз'єднаності. Наукові дослідження засвідчують, що дистанційне навчання виступає не лише технічним засобом трансляції навчального матеріалу, а й педагогічно структурованою та мотивованою системою, яка передбачає чітке планування змісту навчання, організацію самостійної навчальної діяльності здобувачів, обов'язковий і регулярний зворотний зв'язок та використання синхронних та асинхронних форм комунікації між учасниками освітнього процесу. Його ефективність визначається насамперед дидактичним дизайном курсу та узгодженістю цілей, методів і форм контролю, що застосовуються в процесі навчання.

Змішане навчання у сучасній дидактиці трактується як інтегрована модель, що поєднує очні та дистанційні елементи навчання в єдину збалансовану педагогічну систему. На відміну від повністю дистанційного формату змішане навчання передбачає дидактично обґрунтований і мотивований розподіл навчального матеріалу між аудиторною роботою і онлайн-складниками, а також активну фасилітативну роль викладача. У наукових працях І. Лисенко [7, с. 79–88], Г. Кузан [8, с. 109] зазначається, що ця модель забезпечує оптимальне поєднання традиційної безпосередньої взаємодії учасників освітнього процесу та гнучкості й безпечності цифрового навчального середовища особливо в кризових умовах невизначеності (пандемія, воєнний стан, кризова політична ситуація у країні, небезпечні кліматичні умови тощо), що відповідає вимогам компетентнісного і прагматичного (діяльнісного) підходів.

У цілому дистанційне та змішане навчання у сучасній дидактиці інтерпретуються як взаємодоповнювальні моделі організації ефективного освітнього процесу, вибір та комбінування яких залежать від освітніх цілей, змісту дисциплін та очікуваних результатів навчання, що задекларовані у відповідній освітній програмі.

Якщо екстраполювати теоретичні засади дистанційного та змішаного форматів навчання у сферу методики викладання перекладу, очевидним викликом та одночасно обов'язковою умовою практичного застосування цих форматів є заздалегідь якісно сформована інформаційна компетентність викладача і базова, зорієнтована на перспективне поглиблення інформаційна компетентність здобувача освіти. Розглядаючи досвід формування інформаційної компетентності перекладачів у країнах Європи та Північної Америки, С. М. Амеліна і Р. О. Тарасенко звертають увагу на те, що «перекладацька діяльність спрямована на забезпечення якісного міжмовного посередництва у процесах вироблення, циркулювання і споживання значних інформаційних потоків, якими оперують усі галузі економіки, науки і техніки» [1, с. 6], а отже, формування в процесі навчання перекладу саме інформаційної компетентності є необхідною умовою провадження освітнього процесу в дистанційному та змішаному форматах. Уважаємо, що в процесі застосування зазначених навчальних форматів цінність і значущість інформаційної компетентності зростають у рази, адже без неї процес дистанційного та змішаного навчання стає узагалі неможливим.

Формування інформаційної компетентності під час навчання перекладу реалізується у двох її варіантах: 1) інформаційного складника професійних навиків та вмінь перекладача; 2) загальних навичок поведінки у цифровому середовищі. Обидва варіанти інформаційної компетентності успішно формуються шляхом упровадження

до освітнього процесу як вибіркового освітніх компонентів тренінгів, циклів вебінарів, хакатонів інформаційно-технічного характеру, що вирізняються нестандартністю і гнучкістю змісту, практичною спрямованістю, демократичністю формату, інтерактивністю і залученням абсолютно всіх здобувачів, чий вибір припав на таку дисципліну.

Досить серйозним викликом і необхідною умовою ефективного дистанційного та змішаного навчання перекладу, на нашу думку, є адаптація системи вправ для використання у цифровому середовищі. Перехід до дистанційного та змішаного форматів навчання зумовлює необхідність переосмислення традиційної системи перекладацьких вправ з урахуванням цифрового середовища, змінених умов взаємодії учасників освітнього процесу та зростання ролі самостійної роботи здобувачів. І тут ідеться не про заміну класичних вправ, а про їх методично виважену трансформацію, що має на меті адаптацію вправ до умов дистанційного та змішаного навчання.

Як показує практика, доцільним є адаптація репродуктивних вправ, зокрема традиційних вправ на лексико-граматичні відповідники (переклад речень, трансформаційні вправи тощо). Таку адаптацію доцільно реалізовувати в дистанційному форматі у вигляді асинхронних завдань із поетапним контролем, а також ефективним є подання цих вправ із коментарями, підказками, мотиваторами та зразками виконання, що сприятиме самоконтролю і рефлексії здобувачів. Натомість для змішаного формату навчання такі вправи мають інше функціональне навантаження, адже вони можуть слугувати підготовчим етапом до аудиторної роботи і виконуються здобувачами перед заняттям із метою підвищення його ефективності та економії часу в аудиторії.

Модифікації потребують й аналітичні вправи, які спрямовані на аналіз перекладацьких рішень; такі вправи у дистанційному освітньому середовищі набувають форми колективного онлайн-аналізу перекладів, коментування недоглядів та помилок і пропонування альтернативних варіантів перекладу цифрових документів на Інтернет-ресурсах (сайтах, цифрових платформах, форумах тощо). Такі адаптовані до цифрового середовища вправи мають виразний прагматичний ефект, оскільки сприяють розвитку професійної (перекладацької) аргументації та критичного мислення, зберігаючи при цьому дидактичну цінність традиційних вправ.

Важливе місце в традиційній системі вправ підготовки перекладачів посідають продуктивні вправи, сутність яких полягає у перекладі зв'язних текстів, фрагментів спеціалізованих матеріалів. Такі вправи також не можуть бути застосовані у своєму традиційному вигляді в дистанційному чи змішаному форматі навчання і тому потребують модифікації, зокрема ефективною є адаптація через проєктно-орієнтовані завдання, що імітують реальні умови перекладацької професійної діяльності. У дистанційному і змішаному форматах навчання викладач може запропонувати виконувати їх індивідуально або в малих групах із розподілом ролей (перекладач, редактор, іноземний кореспондент на брифінгу, екскурсовод для іноземної делегації, термінолог тощо), що підсилює професійно-практичну спрямованість навчання перекладу.

Традиційні вправи з усного перекладу потребують особливої адаптації у цифровому онлайн-середовищі. Оскільки час проведення занять у дистанційному форматі обмежено технічними умовами і може перериватися з причини нестабільного Інтернету, відсутності електричного живлення тощо, ефективними є короткі синхронні сесії з поетапним тренуванням (прослуховуванням уривків тексту, нотуванням, самостійним перекладом), а також асинхронні вправи з аудіо – та відеозаписами відповідей здобувачів і розміщенням їх у цифрових класах. За змішаного навчання складні випадки усного перекладу, думаємо, доцільно планувати для аудиторної роботи, де можливими є безпосереднє обговорення таких випадків перекладу і обмін перекладацьким досвідом в умовах безпосереднього «живого» спілкування.

Із розвитком сучасних цифрових технологій важливе місце посідає процес постредагування машинного перекладу, який відпрацьовується на аудиторних заняттях у навчальних лабораторіях. Проте такі вправи можуть і мають бути інтегровані в дистанційний та змішаний формати навчання як різновид аналітико-продуктивних завдань, які формують навички критичної професійної оцінки перекладу, розуміння меж застосування ШІ та сприяють підвищенню перекладацької відповідальності й професійної самооцінки.

Завершальним етапом роботи з конкретними перекладацьким матеріалом виступають контрольні вправи, які також не можуть бути використані в дистанційному і змішаному навчанні в традиційній своїй реалізації і тому потребують адаптації для цифрового середовища. Традиційні контрольні переклади, на нашу думку, доцільно замінювати або, можливо, доповнювати портфоліо перекладача, аналітичними звітами та самооцінюванням. Вочевидь така адаптація контрольних вправ знижує ризики порушення норм академічної доброчесності, підвищує рівень самостійності виконання і об'єктивність оцінювання результатів навчання.

Проблема академічної доброчесності набуває особливої актуальності та стає справжнім викликом в умовах дистанційного і змішаного навчання, де розширення доступу до цифрових ресурсів та систем автоматизованого перекладу (Google Translate, DeepL, IATE, NKJP, COCA тощо) ускладнює контроль самостійності виконання здобувачами навчальних завдань. У навчанні перекладу ця проблема є принциповою, оскільки неконтрольоване і некритичне використання студентами програм машинного перекладу та інструментів штучного інтелекту може призвести до формального виконання завдань, що не забезпечить формування перекладацької компетентності. Це саме той випадок, коли інформаційна компетентність вступає у конфлікт із формуванням перекладацької компетентності і може зробити весь освітній процес неефективним та розбалансованим.

Сучасні дидактичні підходи, продемонстровані в наукових працях Л. Ілійчук [6], С. В. Паламар та М. В. Науменко [10] та ін., пропонують розглядати академічну доброчесність не лише як систему заборон і санкцій за її порушення, а й як складову частину професійної етики майбутнього фахівця, зокрема, уважаємо,

і перекладача. У цьому контексті доцільним і пріоритетним, на нашу думку, є переорієнтування змісту навчальних завдань із контролю результатів навчання на заняття з оцінювання процесу перекладу, зокрема через додавання до перекладеного тексту перекладацьких коментарів, обґрунтування вибору відповідників, аналіз варіативних можливостей перекладу мовних одиниць, аналіз альтернативних рішень і обов'язкову рефлексію щодо використання інструментів.

У дистанційному та змішаному форматах навчання перекладу ефективними засобами забезпечення дотримання здобувачами норм академічної доброчесності може стати використання аналітичних рубрик, перекладацьких портфоліо та проектно-орієнтованих завдань у колаборативних вправах (групи з 5–6 осіб), що передбачають поетапне виконання і фіксацію перекладацьких рішень. Уважаємо, що такі форми роботи знижують ризик механічного запозичення готових «чужих» перекладів і сприяють формуванню відповідальності за результат, професійної автономності здобувачів, а також спроможності об'єктивного самооцінювання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, дистанційний та змішаний формати навчання не є тимчасовою альтернативою традиційній аудиторній підготовці перекладачів, а виступають повноцінними й методично значущими моделями організації освітнього процесу, які потребують системного дидактичного та методичного осмислення і розвитку. Ключовими викликами методики викладання перекладу в дистанційному та змішаному форматах є необхідність адаптації традиційної системи вправ до цифрового середовища, переосмислення ролі викладача як фасилітатора і модератора навчальної діяльності, забезпечення академічної доброчесності та формування професійної автономності майбутніх перекладачів. Методично виважена трансформація репродуктивних, аналітичних і продуктивних перекладацьких вправ, а також інтеграція проектно-орієнтованих завдань та портфоліо перекладача створюють умови для моделювання реальної професійної діяльності та розвитку критичного мислення здобувачів освіти.

Перспективу подальших наукових розвідок убачаємо в розробленні конкретних моделей дидактичного дизайну курсів перекладу для різних освітніх рівнів, а також в емпіричному дослідженні ефективності запропонованих педагогічних рішень у реальних умовах дистанційного та змішаного навчання.

Список використаних джерел

1. Амеліна С. М., Тарасенко Р. О. Підготовка перекладачів у зарубіжних університетах до застосування інформаційних технологій. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 256 с.
2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. Київ : Атіка, 2008. 684 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/845/1/Bykov_Models.pdf
3. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010. № 1 (15). <https://doi.org/10.33407/itlt.v15i1.25>
4. Власенко Н., Помогайбо В. Дистанційне навчання: Україна і світ. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2019. Т. 20. С. 29–35. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2019.20.171627>
5. Галушко О., Батмангліч К. Модель змішаного навчання в сучасних умовах. *Науковий вісник ДДУВС*. 2023. № 4 (125). С. 245–251. DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2023-4-245-251>
6. Ілійчук Л. Академічна доброчесність як компонент забезпечення якості вищої освіти. Mountain School of Ukrainian Carpaty. 2021. Вип. 25. С. 5–8. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/view/5788/6061>
7. Лисенко І. Організація дистанційного та змішаного навчання на платформі Moodle. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (НДУ ім. Миколи Гоголя)*. 2023. № 2. С. 79–88. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2023-PP-2-79-88>
8. Кузан Г. Діджиталізація освітнього процесу і дистанційного навчання в Україні: виклики, проблеми, перспективи. *Молодь і ринок*. 2022. № 9–10 (207–208). С. 107–111. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.271161>
9. Мальований Ю. І. Дистанційне навчання: реалії і перспективи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. Вип. 2 (1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-10-1>
10. Паламар С. В., Науменко М. В. Упровадження принципів академічної доброчесності як ефективного механізму забезпечення якості вищої освіти. *Освітологічний дискурс*. 2022. № 3–4 (38–39). С. 76–92. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2022.345>
11. Спірін О. М. Критерії і показники якості інформаційно-комунікаційних технологій навчання. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. № 1 (33). <https://eprints.zu.edu.ua/15476/1/788-2634-1-PB.pdf>
12. Використання інструменту глибокого дослідження на освітній та науково-педагогічній діяльності / О. М. Спірін та ін. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2025. Т. 110. № 6. С. 271–293. <https://doi.org/10.33407/itlt.v110i6.6240>
13. Шуневич Б. Теоретичні основи дистанційного навчання : навчальний посібник. 2-е вид. Львів : ЛДУ БЖД, 2009. 200 с.
14. Ярошенко Т. Дистанційне навчання в системі вищої освіти: сучасні тенденції. *Електронний архів УКМА*. 2019. № 7(14). С. 8–21. <https://doi.org/10.30929/2307-9770.2019.07.04.01>
15. Armellini A., Rodriguez B. C. P. Are Massive Open Online Courses (MOOCs) pedagogically innovative? *Journal of Interactive Online Learning*. Vol. 14. № 1. 2016. P. 17–28. URL: <https://www.ncolr.org/jiol/issues/pdf/14.1.2.pdf>
16. Garrison D. R., Anderson T. E. Learning in the 21st Century: A Framework for Research and Practice. London – New-York : Routledge, 2003. 248 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=wRQnQtUUTXoC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
17. Garrison D. R., Vaughan N. D. *Blended Learning in Higher Education: Framework, Principles, and Guidelines*. San Francisco, CA : Jossey-Bass, 2008. 272 p.
18. Graham Ch. R., Halverson L. Blended Learning Research and Practice. *Handbook of Open, Distance and Digital Education*. January, 2023. P. 1159–1178. https://doi.org/10.1007/978-981-19-2080-6_68?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle

Goli-Oglu T. V.

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Translation
State Higher Education Institution «Pryazovskyi State Technical University»
Dnipro, Ukraine
E-mail: goli-oglu_t_v@pstu.edu
ORCID: 0000-0002-7474-2563

TEACHING TRANSLATION IN DISTANCE AND BLENDED LEARNING ENVIRONMENTS: CHALLENGES AND PEDAGOGICAL SOLUTIONS

Abstract

The article provides a comprehensive analysis of translation teaching methodology under conditions of distance and blended learning in the context of the digitalisation of modern higher education and the transformation of translators' professional activity. The relevance of the study is determined by the increasing demands of the translation services market on the level of professional, informational, and digital competences of future specialists, as well as by the need to reorient traditional didactic approaches to translation training. It is convincingly argued that the key challenges include the necessity to adapt the traditional system of translation exercises to the digital environment and to reconceptualise the role of the teacher as a facilitator and moderator of learning activities.

The study synthesises international and national scholarly experience in the field of distance and blended learning and outlines their didactic potential and limitations in translator training. Particular attention is paid to information competence as a fundamental prerequisite for the effective organisation of the educational process in a digital learning environment. The article substantiates the expediency of adapting the traditional system of translation exercises to online learning through a methodologically grounded transformation of reproductive, analytical, and productive tasks, as well as through the integration of project-based learning, translator portfolios, and machine translation post-editing exercises.

The article also analyses the specific features of teaching written and oral translation in synchronous and asynchronous modes and identifies pedagogical conditions for enhancing their effectiveness. Special consideration is given to the issue of academic integrity in distance and blended translation training, and approaches to ensuring it are proposed through a shift in assessment from learning outcomes to the translation process itself. The findings of the study demonstrate that, provided appropriate methodological support, distance and blended learning formats contribute to the development of professional autonomy, critical thinking, and responsibility of future translators.

Key words: translation teaching methodology, distance learning, blended learning, translation competence, information competence, digital educational environment, academic integrity.

References

1. Amelina, S. M., & Tarasenko, R. O. (2021). Pidhotovka perekladachiv u zarubizhnykh universytetakh do zastosuvannia informatsiinykh tekhnolohii. [Training of translators in foreign universities for the use of information technologies]. Kyiv: Tsentru uchbovoi literatury. [in Ukrainian].
2. Bykov, V. Yu. (2008). Modeli orhanizatsiinykh system vidkrytoi osvity. [Models of organizational systems of open education]. Kyiv: Atika. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/845/1/Bykov_Models.pdf [in Ukrainian].
3. Bykov, V. Yu. (2010). Suchasni zavdannia informatyzatsii osvity. [Modern tasks of education informatization]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 1(15). <https://doi.org/10.33407/itfl.v15i1.25> [in Ukrainian].
4. Vlasenko, N., & Pomohaybo, V. (2019). Dystantsiine navchannia: Ukraina i svit. [Distance learning: Ukraine and the world]. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii*, 20, 29–35. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2019.20.171627> [in Ukrainian].
5. Halushko, O., & Batmanhlich, K. (2023). Model zmishanoho navchannia v suchasnykh umovakh [A blended learning model in modern conditions]. *Naukovyi visnyk DDUVS*, 4(125), 245–251. <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2023-4-245-251> [in Ukrainian].
6. Ilichuk, L. (2021). Akademichna dobrochesnist yak komponent zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity [Academic integrity as a component of quality assurance in higher education]. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*, 25, 5–8. Retrieved from <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/view/5788/6061> [in Ukrainian].
7. Lysenko, I. (2023). Orhanizatsiia dystantsiinoho ta zmishanoho navchannia na platformi Moodle [Organization of distance and blended learning on the Moodle platform]. *Naukovi zapysky. Seriya «Psykhologo-pedahohichni nauky»*, 2, 79–88. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2023-PP-2-79-88> [in Ukrainian].
8. Kuzan, H. (2022). Didzhytalizatsiia osvitnoho protsesu i dystantsiinoho navchannia v Ukraini: vyklyky, problemy, perspektyvy [Digitalization of the educational process and distance learning in Ukraine: challenges, problems, prospects]. *Molod i rynek*, 9–10(207–208), 107–111. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.271161> [in Ukrainian].
9. Malovanyi, Yu. I. (2020). Dystantsiine navchannia: realii i perspektyvy [Distance learning: realities and prospects]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*, 2(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-10-1> [in Ukrainian].
10. Palamar, S. V., & Naumenko, M. V. (2022). Vprovadzhennia pryntsyviv akademichnoi dobrochesnosti yak efektyvnoho mekhanizmu zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity [Implementation of academic integrity principles as an effective mechanism for quality assurance in higher education]. *Osvitolohichni dyskurs*, 3–4(38–39), 76–92. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2022.345> [in Ukrainian].
11. Spirin, O. M. (2013). Kryterii i pokaznyky yakosti informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii navchannia [Criteria and indicators of quality of information and communication learning technologies]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 1(33). Retrieved from <https://eprints.zu.edu.ua/15476/1/788-2634-1-PB.pdf> [in Ukrainian].

12. Spirin, O. M., Kolomiets, A. M., Hromov, Ye. V., Zhovnych, O. V., Kolomiets, D. I., & Kushnir, O. I. (2025). Vykorystannya instrumentu hlybokoho doslidzhennia v osvittii ta naukovo-pedahohichnii diialnosti. [Use of a deep research tool in educational and scientific-pedagogical activities]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 110(6), 271–293. <https://doi.org/10.33407/itlt.v110i6.6240> [in Ukrainian].

13. Shunevych, B. (2009). Teoretychni osnovy dystantsiinoho navchannia [Theoretical foundations of distance learning] (2nd ed.). Lviv: LDU BZHD Publishing House. [in Ukrainian].

14. Yaroshenko, T. (2019). Dystantsiine navchannia v systemi vyshchoi osvity: suchasni tendentsii [Distance learning in the system of higher education: current trends]. *Elektronnyi arkhiv UKMA*. 7(14) 8–21. <https://doi.org/10.30929/2307-9770.2019.07.04.01> [in Ukrainian].

15. Armellini, A., & Padilla Rodriguez, B. C. (2016). Are massive open online courses (MOOCs) pedagogically innovative? *Journal of Interactive Online Learning*, 14(1), 17–28. Retrieved from <https://www.ncolr.org/jiol/issues/pdf/14.1.2.pdf> [in English].

16. Garrison, D. R., & Anderson, T. (2003). *E-learning in the 21st century: A framework for research and practice*. London & New York: Routledge. Retrieved from <https://books.google.com.ua/books?id=wRQnQtUUTXoC> [in English].

17. Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008). *Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines*. San Francisco, CA: Jossey-Bass. [in English].

18. Graham, C. R., & Halverson, L. R. (2023). Blended learning research and practice. In *Handbook of open, distance and digital education* (pp. 1159–1178). Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/367420594_Blended_Learning_Research_and_Practice [in English].

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 20.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 17.04.2026